

УДК 330

Охріменко І. В., д.е.н., проф.,
Київський кооперативний інститут
бізнесу і права, м. Київ, Україна
Дренін П. С., здобувач,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна
Алімов Р. З., здобувач,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, м Черкаси, Україна

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

За останні десятиліття поняття сталого розвитку стало однією з ключових тем для глобального співтовариства. У контексті зовнішньоекономічної діяльності, досягнення сталого розвитку стає важливим завданням для країн, що бажають підтримувати економічний ріст, при цьому зберігаючи баланс з природними ресурсами та мінімізуючи негативний вплив на навколишнє середовище. У цьому контексті, концепція «СМАРТ-спеціалізації» стає стратегічним напрямом сталого розвитку в зовнішньоекономічній діяльності [1-7].

Спершу варто розібратися, що означає термін «смарт-спеціалізація». SMART - це абревіатура, що означає конкретні (Specific), вимірювані (Measurable), досяжні (Achievable), реалістичні (Relevant) та відмітні (Time-bound) цілі. У контексті спеціалізації це означає обрання конкретних напрямків розвитку, які відповідають цим критеріям і сприяють сталому економічному зростанню.

Смарт-спеціалізація у зовнішньоекономічній діяльності полягає в тому, щоб країна або регіон зосереджували свої зусилля та ресурси на розвитку конкретних галузей або продуктів, де вони мають конкурентні переваги або потенційні переваги, що може включати експорт товарів або послуг, які

виробляються з використанням унікальних ресурсів або ноу-хау, або розвиток імпортозаміщення в стратегічно важливих секторах [1; 3; 7].

Один із ключових аспектів смарт-спеціалізації полягає в аналізі ринкових тенденцій та попиту, а також урахуванні технологічних можливостей. Наприклад, країна може обирати спеціалізуватися на виробництві екологічно чистих продуктів або використанні відновлювальних джерел енергії, відповідаючи попиту на зелені технології та сталість [2; 4].

Для успішної реалізації стратегії смарт-спеціалізації необхідна активна взаємодія між урядом, бізнес-спільнотою та академічним сектором. Уряд може стимулювати розвиток обраної спеціалізації за допомогою податкових пільг, фінансової підтримки досліджень та розвитку, а також політики інноваційного розвитку. Бізнес-спільнота може вносити свої знання та ресурси для створення конкурентоспроможних продуктів та послуг. Академічний сектор може забезпечити необхідні наукові дослідження та розвиток технологій [5; 6].

Одним з основних принципів смарт-спеціалізації є відмова від загального підходу до розвитку на користь індивідуального, у якому кожен регіон чи країна визначає свої власні стратегічні пріоритети, що враховує специфіку ресурсів, інфраструктури, людського потенціалу та інноваційного середовища кожної конкретної території. Саме тому смарт-спеціалізація є ефективним інструментом для розвитку не лише великих міст, але й менших регіонів, які можуть використовувати свої унікальні особливості для залучення інвестицій та створення робочих місць [2; 3; 10; 11].

Завдяки смарт-спеціалізації у зовнішньоекономічній діяльності країни можуть зосередити свої зусилля на експорті та розвитку конкретних товарів чи послуг з високим доданою вартістю, що дозволяє збільшити експортні потоки та розвивати нові ринки, що сприяє зростанню економіки та зниженню залежності від імпорту. Одним із прикладів успішної реалізації смарт-спеціалізації є стратегія Європейського Союзу в рамках політики регіонального

розвитку. Шляхом ідентифікації ключових галузей та стимулювання інноваційних ініціатив у різних регіонах, ЄС досягає більшого рівня конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Однак, успішна реалізація стратегії смарт-спеціалізації вимагає комплексного підходу та планування національних та регіональних рівнів, що включає в себе розробку ефективних інструментів підтримки інновацій, сприяння підприємництву, розвиток науково-технічної бази та залучення іноземних інвестицій [1-3; 8; 9].

Отже, смарт-спеціалізація у зовнішньоекономічній діяльності виступає як стратегічний напрям сталого розвитку, спрямований на забезпечення економічного зростання країни або регіону, зберігаючи при цьому баланс із збереженням природних ресурсів та мінімізацією негативного впливу на навколишнє середовище, що вимагає системної роботи всіх зацікавлених сторін, а також вміння адаптуватися до змін у міжнародному середовищі та економічних умовах.

Література

1. Ольшанська О. В. Концепція віртуального підприємства та його особливості в умовах смарт-економіки / О. В. Ольшанська, П. В. Пузирьова // Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 6 жовтня 2023 року / ред. О. В. Ольшанська. – Київ : КНУТД, 2023. – С. 204-205.
2. Шацька З. Я. Інноваційне відновлення промислового комплексу України на засадах стратегії смарт-спеціалізації / З. Я. Шацька, А. Л. Когут // Формування ринкових відносин в Україні. – 2023. – № 6 (265). – С. 12-17.
3. Шацька З. Я. Смарт-спеціалізація регіонів, як перспективний напрям післявоєнного відновлення економіки / З. Я. Шацька, А. А. Когут // Innovations and prospects in modern science : proceedings of II International Scientific and Practical Conference, Stockholm, Sweden, 13-15 February 2023. – SSPG Publish, Stockholm, Sweden, 2023. – P. 460-462.
4. Bychkova V. Theoretical basics of the strategy of the entry of foreign enterprises to the markets of Ukraine / V. Bychkova, P. Puzyrova // Інноватика в

освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості : матеріали III Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 17 листопада 2022 року. – Т. 2. – Київ : КНУТД, 2022.

5. Olshanska O. V. Actual aspects of foreign economic activity and foreign economic relations in modern economic conditions / O. V. Olshanska, P. V. Puzyrova, O. V. Parashchak // Формування ринкових відносин в Україні. – 2022. – № 9 (256). – С. 21-28.

6. Olshanska O. Financing innovative activities as a factor of ensuring financial and economic security of industrial enterprises in the conditions of continuous development / O. Olshanska, P. Puzyrova // Формування ринкових відносин в Україні. – 2021. – № 11 (246). – С. 42-50.

7. Puzyrova P. V. Fundamentals of management and planning foreign economic activities of export-import enterprises / P. V. Puzyrova, O. V. Khaliliaeva, S. O. Okhrimenko // Формування ринкових відносин в Україні. – 2022. – № 10 (257). – С. 94-100.

8. Касич А.О. Рафальська І.В. Бізнес-моделі сучасних підприємств: поняття, види, зарубіжний досвід Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 37. С.86-92.

9. Kasych A., Horak J., Glukhova V., Bondarenko S. The Impact of Intellectual Capital on Innovation Activity of Companies. Quality Access to Success, Vol. 22, No. 182 - June 2021, pp. 3-9.

10. Чернявська О.В. (2005). Особливості забезпечення попиту на ринках праці регіонів України в умовах реалізації зовнішньоекономічних відносин (на матеріалах Полтавської області). Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. Сер.: „Економічні науки”, Полтава: РВВ ПУЕТ, №1 (15), С.26 – 32.

11. Чернявська О.В. (2014). Національна економіка: сучасний стан інтеграції до світового простору та оцінка результатів внутрішньої і зовнішньої державної політики. В розділі 1.1 монографії «Національна економіка в умовах формування нової фінансово-економічної архітектури світу», Полтава: РВВ ПУСКУ, с. 8-24.